بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2022/HC-B12/53
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް: ސަރުވަތު އަބްދުލްޣަނީ، ހިނާރާގެ، ނ. މާފަރު
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުކުމަކީ ހުކުމްކުރުމުގައި ނިންމި ނިންމުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ފަރީޒާ

ނިމުނު ތާރީޚް: 6 ޛުލްޤަޢިދާ 1443 / 6 ޖޫން 2022

ހައިކޯޓުގައި ޝަރީޢަތް ނިމުނު ތާރީޚު: 28 ޝަޢުބާން 1443
29 މާޗު 2022

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުން:

- **ނަންބަރު:** 145-B3/SHN/(32-2021)/2022/01 ނިންމުން
- **ނިންމި ކޯޓު:** ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- **މައްސަލަ:** ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާގުޅޭ ނިންމި ނިންމުން
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 09 ޑިސެމްބަރު 2021
- **ނިމުނު ތާރީޚު:** 28 މާރިޗު 2022

ޖިނާއީ- ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާގުޅޭ ނިންމި ނިންމުން- ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާ- ދައުވާކުރުމުގެން ހުށަހަޅަން ވަގުތު ދިނުން- އެއް ކޯޓުން އަނެއް ކޯޓަށް މައްސަލަ ބަދަލުކުރުން

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު:

މައްސަލައިގެ ޚުލާޞާ

1. މިއީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B3/SHN/(32-2021)/2022/01 ނިންމުން ("ސަރީރުކޯޓުގެ ކުރިން ހުކުރުވާ ހުކުރުވާފައިވާދު ނިންމި ނިންމުން") ނިންމުމާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން އެ ނިންމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބަލާ މައްސަލައެވެ. މި ފައިސަލާގައި އިސްތިއުނާފު ތުހުމަތުކުރެވުނު ފަރާތަކީ ސ. ފޭދޫ، ހިތަދޫ، ސަޢީދު އަބްދުއްލަޠީފް (ދރއއ ކާޑު ނަންބަރު: A201117) އެވެ.

މައްސަލައިގެ ފަސްމަންޒަރު

2. 26 ޑިސެމްބަރު 2015 ވަނަ ދުވަހު 01:30 ހާއިރުކަންހާއިރު ސ. ފޭދޫގައި ހިނގާދިޔަ ހާދިސާއާ ގުޅިގެން ބަރުނާކަމާ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ސ. ފޭދޫ، ހިތަދޫ، ސަޢީދު އަބްދުއްލަޠީފްގެ މައްޗަށް އިލްޒާމުކުރެވޭ މަރުވެރިގައި ހުރި ކުށަކީ ޖިނާއީ އަމަލެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ މިމަޙްކަމަށް ދުލުވާތީ ސ. ފޭދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް 15 ޑިސެމްބަރު 2016 ތާރީޚުގައި ހުށަހަޅައިފައެވެ.

3. ބުނެވުނު ދަޢުވާ ހަމައެކަނިގައި އައްވައި، ކުށުގެ ހާލަތާގުޅޭ ހުށަހެޅުމުގައި ޖިނާއީ ނިޒާމު ޤާނޫނުގެ ފަސްކަތުގައި އަޙްކާމުގެ ކުރު ދަޢުވާއަށް ދަޢުވާކުރެވުން އެ ދަޢުވާ ބަދަލުކޮށްލައިފިއެވެ. މިކަމާމެދު ދެފަރާތުގެ ވާހަކަ ބުނެގައި މިތާވެސް ނެތެވެ.

4. ނަމަވެސް ސަޢީދު އަބްދުއްލަޠީފްގެ ފަރާތުން އެ މައްސަލަ ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ބަދަލުކޮށްދިނުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގައި އެދިފައިވާތީ އެ މައްސަލަ ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައި އޮތުމުން

ފޮނުވާދިނުން އެދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގައި 22 ޖުލައި 2020 ތާރީޚުގެ ސިޓީއިން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން އެދިފައިވެއެވެ.

5. އަދި ދައުލަތުން އެފަދައިން މައްސަލަ އަނބުރާ ފޮނުވާދިނުން އެދިފައިވާތީ، 6 އޮގަސްޓު 2020 ތާރީޚުގައި، އެ މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް އަނބުރާ ފޮނުވާފައިވެއެވެ. މި [illegible] ދަޢުވާއެއް ނެތެވެ.

6. އޭގެ ފަހުން ދައުލަތުން ފުރަތަމަ ފަހަރަށް އެ މައްސަލަ ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅަނީ 31 ޑިސެންބަރު 2020 ތާރީޚުގައެވެ.[1] ނަމަވެސް ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރު އެ މައްސަލަ [illegible] [illegible] އެ މައްސަލަ 4 ޖަނަވަރީ 2021 ތާރީޚުގައި އަނބުރާ ފޮނުވާފައިވެއެވެ.[2] އޭގެފަހުން، 11 ޖަނަވަރީ 2021 ތާރީޚުގައި އަލުން ދައުލަތުން އެ ދަޢުވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅަނީއެވެ. މިގޮތުން 11 ޖަނަވަރީ 2021 ތާރީޚުގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅުނު ދައުލަތުގެ [illegible] [illegible] ނަންބަރު 32/Cr-C/2021 [illegible]

7. އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާ [illegible] ހުށަހަޅައެވެ. އޭގެ [illegible] [illegible] އަލުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] ގުޅިގެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައި، ނިންމީއެވެ.

---

[1] ޑްރަގް ކޯޓަށް ހުށަހަޅުނު ނަންބަރު 145/DF/2021/02 (31 ޑިސެންބަރު 2020) ދަޢުވާ ފޯމު އަދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު 196-A1/145/2020/1203 (31 ޑިސެންބަރު 2020) ސިޓީ

[2] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-L(RN)/2021/01 (4 ޖަނަވަރީ 2021) ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން

ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުން އާ މައްސަލަ ބިނާކޮށްފައިވާ ހުކުމްތައް

8. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުން ބިނާކޮށްފައިވާ މައިގަނޑު ހުކުމްތަކަކީ ސަރުކާރު އެއްބަސްވުމުގެ ފަރާތުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި 8 ވަނަ ހުށަހެޅުންތަކުން އާ ނިންމުމަށް ބެލުމުން އެނގެއެވެ. އެގޮތުން އާ ހުށަހެޅުމުގައި ސަރުކާރު އެއްބަސްވުމުގެ ފަރާތުން ފާސްކޮށްފައިވަނީ، މިތުރުންތަކާ ދުވަސްތަކުގެ ތާރީޚު ޝަރީޢަތްތަށް ކޯޓުގައި އޮތް ދުވާލު 6 އޮގަސްޓު 2020 ތާރީޚުގައި އަނބުރާ ގެންދިއުމަށްފަހު އަލުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވަނީ 4 މަހާއި 24 ދުވަސް ފަހުން ކަމަށާއި، އެއީ އާދައާ ޚިލާފަށް ގިނަ ދުވަސް ކަމަށެވެ. އަދި ސަރުކާރު އެއްބަސްވުމުގައި އަދި ބަޔާންކުރާ މުއްދަތުގައި ބަންދުގައި ބަހައްޓާފައިވާ ވިޔަކަށްވާއިރު، އެގޮތުން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށްފަހު ދިގުމުއްދަތަކަށް ވީއާރު މައްސަލަ ދަށްވާކުރުމުގެ އަދަދު ދިގު މުއްދަތަކީ 45 ދުވަސް ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް މި މައްސަލަ މިތުރުންތަކާ ދުވަސްތަކުގެ ތާރީޚު ޝަރީޢަތް ކޯޓުން އަނބުރާ ގެންދިއުމަށްފަހު އަލުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ 145 ދުވަސް ފަހުން ކަމަށެވެ.

ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުން

9. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B3/SHN/(32-2021)/2022/01 ނިންމުމުން ("ސަޕިޔަޑުގެ ކޯޓުން ހުށަހެޅުމާގުޅޭ ނިންމި ނިންމުން") ނިންމާފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

"ދުސްތޫރު ދިވެހި ޤާނޫނުއަސާސީ ކަނޑައަޅާ އެގޮތުގައި ހުކުމް، ދައުލަތުން ސަރުކާރު އެއްބަސްވުމުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި، ސަރުކާރުގެ ކޯޓުން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމަށް ދިރާސާކޮށް، މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145/DF/2021/10 (11 ޖަނަވަރީ 2021) ދައުލަތު ހުށަހެޅި ފޯމު، ސަރުކާރު އެއްބަސްވުމުގެ މައްސަލަ ކަމަށް، ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ނަމަވެސް ޖިނާއީ ނިޒާމުގެ އަދާލަތު ވިސްނުމުގައި އެއްބަސްވުމުގެ ކަމުގެ މި ދައުލަތަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ވެ. މުޤައްރަރު ބައިވެރި ވިސްނުމުގައި ކަނޑައެޅުމަށް އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން، ޖިނާއީ ކަންތައްތަކުގެ ހަމައަށް ބަންދުކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އެކުލަވާލައިވާ

ދައުވާއެއްކަމަށްވުމާއި، މި ޤައުމް މަސްއޫލިއްޔަތުން ކުރިއަށް ގެންދެވެން ނެތްކަމަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 120 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކަނޑައަޅައި، އެދުމުގެ ވަކިން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ގޮތް ނިންމިއެވެ."

މި ނިންމުމާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން މި ނިންމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރިއެވެ. މިއީ އެގޮތުން ކުރި އިސްތިއުނާފީ ޤަޟިއްޔާއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް

10. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B3/SHN/(32-2021)/2022/01 ނިންމުން ("ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން") އިސްތިއުނާފުކުރައްވަމުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި 02 (ދޭއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅާފައި ވެއެވެ.

- ފުރަތަމަ ނުކުތާ އަކީ: ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible]) ގެ 61 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރާއި، 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-B12/40 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ޢަބްދުﷲ ޙަސީބު) ޤަޟިއްޔާއާ ޚިލާފު ނިންމުމެއް ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ.
- ދެވަނަ ނުކުތާ އަކީ: ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/23 ޤަޟިއްޔާއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 (މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރާ ޤާނޫނު) ގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ

ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގާ ލިޔުނު ނިންމުމުގެ ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކާމެދު ދެފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުގެ ޚުލާޞާ

11. އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މައިގަނޑުގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ދައުވާއަކީ އަމަލް ހުށަހެޅުނު ދައުވާއެއް ނޫންކަމާއި އެއީ ލިޔުންތަކުގެ ދަށުން ބޭނުން ދެފަރާތުގެ ކޯޓުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހަމަޖެހޭނެތީ ދައުވާއެއް ކަމަށެވެ. އަދި އެފަދައިން އެއް ކޯޓުން އަނެއް ކޯޓަށް ދައުވާ ބަދަލުކުރެވޭނީ ވަކި މުއާމަލާތެއްގެ ތެރޭގައި ދައުވާ ބަދަލުކުރެވޭ ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުމަށް ލާޒިމުކުރާ ޤާނޫނެއް ނުވަތަ ގަވާއިދެއް ނެތި ކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން މި މައްސަލައަކީ ދައުވާ ބަދަލުކުރުމުގެ މުއާމަލާ ތަޢާރުފުކުރެވުނު މައްސަލައެއް ނޫންކަމަށެވެ. އަދި ސަރުކާރު އަބަދުވެރިގެ ހަރުދަން ދައުވާކުރުމަށް ހުށަހަޅާ ފަރާތް ދިފާއު ކްރިމިނަލް ކޯޓުހުށަހަޅާފައިވާކަން ނުވާކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އެދިގެންވަނީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުން ބާތިލުކުރުމަށްފަހު، އެ ދައުވާއަކީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި މައްސަލައިގެ ދުއްބުން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމާއި މައްސަލަ އަލުން ބެލުމަށް ކޯޓަށް ފޮނުވައިދިނުން ކަމަށެވެ.

12. ޖަވާބުގައި ސަރުކާރު އަބަދުވެރިގެ ހަރުދަން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ލިޔުންތަކުގެ ދަށުން ދެކޮޅަށް ބޭނުން ދެފަރާތުގެ ކޯޓުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް މައްސަލަ ބަދަލުކުރުމަށް ކަމެއްނެތި މައްސަލަ އަނބުރާ ގެންދިއުމުގެ ފުރުޞަތު ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގައި ޤާނޫނު ބަލަހައްޓާ ކަމެއް ކަމަށްވާއިރު ދޭތި ކަމަށެވެ. އަދި އެފަދައިން ބަލަހައްޓާ ގޮތުގެ ސަބަބަށް ދައުލަތުން ދެކިފައިވާ ނުވާކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އެދިގެންވަނީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުން ދަމަހައްޓައިދިނުން ކަމަށެވެ.

ޤާނޫނީ ސުވާލު

13. މި މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅުނު އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކަށް ބެލިއިރު، ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ ދައުވާކުރުމަށް ހުށަހަޅަންވާނެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ ނިންމުން ދައުވާކުރުމަށް ހުށަހަޅަންވާނެ [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ ޚިލާފު ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ. އަދި [illegible] އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކީ ދައުވާކުރުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ [illegible] 2022/SC-A/23 ގެ މައްސަލައިގައި **(ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު [illegible])** [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] ކުރުން ނުކުތާއެވެ. މި ނުކުތާތަކަށް [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

13.1. ދަށު ކޯޓުން މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމިއިރު، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ[3] 120 ވަނަ މާއްދާއާ [illegible] [illegible]. އެ މާއްދާއަކީ ދައުވާކުރުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ[4] 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ވަނީ "ދައުވާކުރުމަށް ހުށަހަޅާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible]" މިގޮތަށެވެ. އެހެންކަމުން މި މާއްދާއަކީ ދައުވާކުރުމަށް ހުށަހަޅާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މާއްދާއެއް ކަމަށް ފެނެއެވެ.

---

[3] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[4] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

13.2. ދަޢުވާކުރުމަށް ހުށަހަޅަން ޖެހޭނެ ހިސާބު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއްދުސްތޫރުގެ[5] 60 ވަނަ މައްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވެއެވެ. އެ މާއްދާގައިވާގޮތުން ދަޢުވާކުރުމަށް ހުށަހަޅަން ޖެހޭނެ ހިސާބުކަމަށް އެ ޤާނޫނުގައި ބުނެފައިވަނީ ދަޢުވާ އުފުލުމަށް ހިސާބަކަށް ނުވަތަ ހުށަހަޅަން ޖެހޭނެ ކަންކަމާއި، ދަޢުވާ އުފުލުމާއި، ދަޢުވާ ބަލައިގަތުމާއި، ދަޢުވާ ނިންމުމާއި، އަދި ޙުކުމް ކަނޑައެޅުމަށް ހުށަހަޅަން ޖެހޭނެކަމަށް އެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ ބާބުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ހިސާބަށެވެ. އަދި ކަނޑައެޅިފައިވާ މުއްދަތުގައި ދަޢުވާ ނުހުށަހަޅައިފިނަމަ ފަހުން ދަޢުވާ [illegible] ދަޢުވާކުރުމަށް ހުށަހަޅަން ޖެހޭނެ [illegible] އެ [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ.

13.3. [illegible] ކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ބެލިއިރު، އެ ނިންމުން ބިނާކޮށްފައިވާ މައިގަނޑު އަސާސަކީ ދަޢުވާކުރުމުގެ މުއްދަތާ ގުޅިގެން [illegible] [illegible] ފަރާތުން ހުށަހެޅި [illegible] [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible][6] [illegible] ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ.

13.4. [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible].

---

[5] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014

[6] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ 2022/SC-A/23 ނަންބަރު ޤަޟިއްޔާ

13.5. އެހެންކަމުން މި މައްސަލައިގައި އުފެދިފައިވާ ޤާނޫނީ ސުވާލަކީ، އެފަދައިން މައްސަލައިގެ ދަޢުވާ އުފެދިފައިވާ ކޯޓު ބަދަލުކުރުމުގެ ގޮތުން މައްސަލަ އަނބުރާ [illegible]، އެހެން ކޯޓަކަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅާ [illegible] [illegible] މުއްދަތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ދަޢުވާ ހުށަހެޅިފައިވާ ކޯޓުން ދަޢުވާ އަނބުރާ ނެގުމަށް ފަހު އެހެން ކޯޓަކަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތު

13.6. އެހެން ކޯޓަކަށް ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމުގެ ގޮތުން ދަޢުވާ ހުށަހެޅިފައިވާ ކޯޓުން ދަޢުވާ އަނބުރާ ނެގުމަށް ފަހު އެހެން ކޯޓަކަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތު ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅި [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

13.7. ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ބެލިއިރު، [illegible] މުއްދަތު ކަނޑައެޅުމުގައި [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **[illegible] ވ. [illegible]**[7] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެހެންކަމުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލައަށް [illegible].

13.8. މިގޮތުން ބަލާއިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **[illegible] ވ. [illegible]**[8] [illegible]

---

[7] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/23 ޤަޟިއްޔާ

[8] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/23 ޤަޟިއްޔާ

ދައުވާކުރުމަށް އޮތް މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ކަމަށް ނުވާތީ ދައުވާ ފޯމު ބަލައި ނުގަތުމަށް އެކޯޓުން ނިންމި ނިންމުމަކާ ގުޅިގެން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން އެ މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމުން މިލަދުންމަޑުލު ދެކުނުބުރީ މަނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ އެ ނިންމުން ބާތިލުކޮށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން އަލުން އެ މައްސަލަ ހުށަހަޅައިފިނަމަ އެމައްސަލަ އެކޯޓުން ބަލައިގަނެ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއްކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައި ވަނިކޮށް، އޭގެފަހުން 162 ދުވަސް ފާއިތުވުމުން އެ މައްސަލަ މިލަދުންމަޑުލު ދެކުނުބުރީ މަނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅުމާ ގުޅިގެން އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގައި ދައުވާކުރުމުގެ މުއްދަތާ ގުޅޭގޮތުން [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] ދައުވާފޯމު ބާތިލުކޮށް މިލަދުންމަޑުލު ދެކުނުބުރީ މަނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ދެވަނަފަހަރަށް އެ މައްސަލާގައި ނިންމި ނިންމުމެއް ކަން އެނގެއެވެ. އަދި އެ މައްސަލައަކީ ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ [illegible] ދަށު ކޯޓަކުން މައްސަލަ އަލުން ހުށަހެޅުމުގެ ހުއްދަ [illegible] ދީފައިވާކަން، އޭގެ 5 މަސްދުވަސްފަހުން އެ މައްސަލަ ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާކަން އެ މައްސަލަ ހުށަހެޅުން ލަސްވި ސަބަބުތަކާއި މައްސަލަ [illegible] ބަލައި ގޮތް ކަނޑައަޅަން ނެތްކަމަށް ދަށު ކޯޓުން އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުންނާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ މައްސަލަތަކެވެ.

13.9. ނަމަވެސް ސަފުވަތު އަބްދުއްރަޙީމްގެ މައްޗަށް ހުށަހެޅުން މި މައްސަލާގައި މިލަދުންމަޑުލު ދެކުނުބުރީ މަނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދައުވާފޯމު ހުށަހެޅި ދުވަހާއި [illegible] ނެތެވެ. އަދި އެ ދައުވާ އެ ކޯޓުން އަނބުރާ ނަގައި [illegible] ކޯޓުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ ސަފުވަތު އަބްދުއްރަޙީމްގެ [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ

ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސަލީމް[9] ޤަޟިއްޔާގެ ވާޤިޢާއާ ޖިނާޔަތް [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދަޢުވާ ކުރުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް ނެތެވެ. މީގެ އިތުރުން [illegible] [illegible] މައްސަލައިގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން މައްސަލަ [illegible] [illegible] ކޯޓުން އެ މައްސަލަ [illegible] 5 [illegible] [illegible] [illegible] ނެތެވެ. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނެތެވެ. [illegible] މި [illegible] މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލައަށް [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **[illegible] [illegible] ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސަލީމް**[10] ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

13.10. މިގޮތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 35 [illegible] [illegible] (ހ) ގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާ އަކީ މައްސަލަ އެއް ކޯޓުން [illegible] ކޯޓަށް [illegible] [illegible]، މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] 4 [illegible] 24 [illegible] [illegible]

---

[9] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/23 ޤަޟިއްޔާ

[10] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/23 ޤަޟިއްޔާ

ދައުވާ އުފުލުމަކީ އެކަމުގައި ބާކީ ވަސީލަތްތައް ހިފުން، އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއް ކަމުގައި އަދާނުކުރުން ޤަބޫލުކުރެވިފައިވާތީއެވެ.

13.11. އަދި ދައުވާކުރުމުގެ މުއްދަތަކީ އެކަށީގެންވާ ހިމޭ މުއްދަތެއް ކަމަށް ކަނޑައެޅިގެން ފާއިތުނުވާ ނުވަތަ ގާނޫނުގައި ނަމަވެސް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ނޫން ހާލު، އެ މުއްދަތަކީ އެކަށީގެންވާ ކަމަށް މުއްދަތެއްކަމަށް ހުކުމްކޮށް ދީފައިވާ މުރާޖަޢާކުރުމަށް އެދުމަށް، އެކަމުގެ އާދިލު ނަތީޖާއަކަށް ވާނީ، ކޮޓުން ކަނޑައަޅާ މުއްދަތުތަކުގެ ހުރިހާ ހާލަތެއްގައި ސަރަޙައްދުގެ ކަނޑައަޅައިދޭ ޤާނޫނުތަކާ މުޤާބިލުކުރެވޭ ނުކުތާއެވެ. އަދި މިއީ ޝަރުޢީ އަދާލަތުގެ ނީތިގެ އުސޫލުގެ މަގުދީ ހުރިހާ ކަމެއް ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

އެއް ކޯޓުން އަނެއް ކޯޓަށް މައްސަލަ ބަދަލުކުރުމުގެ އުސޫލު

14. މި މައްސަލައިގައި އެއް ކޯޓުން އަނެއް ކޯޓަށް މައްސަލަ ބަދަލުކުރުމުގައި އަމަލުކުރަމުން އަންނަ އުސޫލު ކޮބައިކަން ބަލައިލާނަމެވެ. ޖުޑިޝަލް ސަރވިސް ދައުވާ އަނބުރާ ގެންދިއުމުގެ ފުރުޞަތު، ޖުޑިޝަލް ސަރވިސް ކަން އެނގެއެވެ. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ[11] 92 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، ސަރަޙައްދުގެ ފުރަތަމަ އަޑުއަހަން ފުރުޞަތުގެ ކުރިން، ހުށަހެޅުމަށް އެ ދައުވާކުރުމުގެ ބަދަލު ޖުޑިޝަލް ޤަޟިއްޔާއެއް ޤަޟިއްޔާއަށް ލިޔުމުން ގޮތަށްވެސް ނުވަތަ ނިޒާމުން ގޮތަށްވެސް ދައުވާ އަނބުރާ ގެންދިއުމަށް ފުރުޞަތުވާ ވާހަކައި، މިފަދައިން ގެންދިޔުމަށް މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ދަރަޖަ ގޮތުގައި ޖުޑިޝަލް ޤަޟިއްޔާ ކޯޓުގެ އިޚްތިޔާރު އުސޫލުތަކަށް އެއްގޮތަށް ކަން އެނގެއެވެ. ޖުޑިޝަލް ސަރވިސްގެ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 26 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެ މާއްދާގެ ދަށުން ދައުވާ އަނބުރާ ގެންދާ ހުއްދަ ބަދަލުކޮށްފައި ވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައިގެ އިންޑިކޭޓް

---

[11] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

ލިބިގެންވާ ކޯޓު ނޫން އެހެން ކޯޓަކުން މައްސަލަ ހުށަހަޅަންޖެހޭކަމަށް ފެނިއްޖެނަމަ ދަޢުވާ އަނބުރާ ގެންދެވޭނެކަން އެ އަކުރުގެ (3) ވަނަ ނަންބަރުން އެނގެއެވެ. އެހެންކަމުން އެފަދައިން ޕްރޮސިކިއުޝަނުން [illegible] [illegible] އިތުރު ބޭރުން ކަމަށް [illegible] [illegible] އަމުރުކުރަން ނުދެކެމެވެ. ނަމަވެސް އެއް ކޯޓުން އަނެއް ކޯޓަށް މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައި އަމުރު ކުރަމެވެ.

15. މިސްލު ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެހެން ހުރުމުން [illegible] ކޯޓުގެ ނިންމުން ބާޠިލުކޮށް، އެ މައްސަލަ އަލުން [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓަށް [illegible] އަމުރު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ރައުޔު:

16. ދަޢުވާ އަނބުރާ ގެންދިއުމާއި އެއްކޯޓުން އަނެއް ކޯޓަށް މައްސަލަ ނުވަތަ ދަޢުވާ ބަދަލުކުރުމަކީ މުޅިން ދެ ކަމެކެވެ. ޤާނޫނު ނަންބަރު: 2016/12 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 92 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ދަޢުވާ އަނބުރާ ގެންދިއުމުގެ އިޚްތިޔާރު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް [illegible]، އެއިޚްތިޔާރުގެ ބޭނުން ކުރެވޭނީ ސަބަބެއް ބަޔާން [illegible] ގަވާއިދު ނަންބަރު 2017/R-76 (ޕްރޮސިކިއުޓްކުރުމުގެ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު)ގެ 26 ވަނަ މާއްދާގައެވެ. އެމާއްދާގެ އެއްވެސް އަކުރެއް ނުވަތަ ނަންބަރެއްގައި، ދަޢުވާ ބައްދަލުވާ ފަރާތުން އެދިގެން، ދަޢުވާ ހުށަހެޅިފައިވާ ކޯޓު ނޫން އެހެން ކޯޓަކުން [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ ބަދަލު ކުރުމުގެ [illegible]، ދަޢުވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވެއެވެ.

17. އެއްކޯޓުން އަނެއް ކޯޓަށް ދަޢުވާ ނުވަތަ މައްސަލަ ބަދަލުކުރުމަށް، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ [illegible] ބޭނުން ހަމައެކަނި ކޯޓުގެ [illegible] ތެރޭގައި [illegible] ކަމެކެވެ. ވީމާ، މިމައްސަލައިގެ ފަރާތުން

ދަޢުވާ އެހެން ކޯޓަކަށް ބަދަލު ކޮށްދިނުމަށް އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް [illegible] އެކަމަކު، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް [illegible] [illegible] ނުވާތީ، އެކަން [illegible] ބަޔާން ކުރުން ނޫން އެހެން [illegible] އަމަލު [illegible] [illegible] ވިސްނާއިރު [illegible] [illegible] [illegible].

18. އެއް ކޯޓުން އަނެއް ކޯޓަށް މައްސަލައެއް ނުވަތަ މައްސަލައެއްގެ ވަކި ބައެއް ނަޤްލުކުރުމާ ބެހޭ ގޮތުން އަމަލު ކުރަންވީ ގޮތުން އިޖުރާއަތު ބަޔާން ކުރަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:2012/03/SC (10 ސެޕްޓެމްބަރު 2012) ސަރކިއުލަރ ގައެވެ. މި ސަރކިއުލަރގެ ކުރިންވެސް މިބާވަތުން މައްސަލައެއް އެއްކޯޓުން އަނެއް ކޯޓަށް ބަދަލުކުރުން ޖެހޭ ހާލަތްތައް [illegible]، އަދި [illegible] އުސޫލު [illegible] [illegible] ގަވާއިދު (6) އިން [illegible].[12] އެހެންކަމުން، މައްސަލައެއް އެއްކޯޓުން އަނެއް ކޯޓަށް ނަޤްލުކުރުމުގެ ނުވަތަ ބަދަލު ކުރުމުގެ [illegible] [illegible] ނުވެއެވެ. ވީމާ، މައްސަލަ އެއްކޯޓުން އަނެއް ކޯޓަށް ނަޤްލު ކުރުމުގެ ނުވަތަ ބަދަލު ކުރުމުގެ [illegible] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް [illegible] މައްސަލަ އަނބުރާ [illegible] [illegible] ނުވެއެވެ.

19. މައްސަލައެއް ނުވަތަ ދަޢުވާއެއް އެއްކޯޓުން އަނެއްކޯޓަށް ނަޤްލު ކުރުމުގައި އަމަލު ކުރާނެ އިޖުރާއަތެއް [illegible]، އިޖުރާއަތު [illegible] [illegible] ނުވަތަ އިޖުރާއަތުން އަމަލު [illegible] އޮވެގެން، އަދި [illegible] އެކަން ދަށު ކޯޓުގައިވެސް އަދި މިކޯޓުގައިވެސް [illegible] [illegible]، [illegible] އަމަލު ކުރާނީ ކިހިނެއްތޯ؟ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 142 ވަނަ މާއްދާގެ އަލީގައި ބަލާއިރު، އެއްކޯޓުން އަނެއްކޯޓަށް މައްސަލައެއް ނަޤްލު ކުރުމުގައި އަމަލު ކުރާނެ އިޖުރާއަތެއް [illegible]، [illegible] އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރުމުގައި ނުވާނަމަ، އެއީ [illegible]

---

[12] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގަވާއިދު (6) ގެ 39 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާ!

39. [illegible]:

1- [illegible]

2- [illegible] (ނަންބަރު:16/82 – [illegible] 30 [illegible] 1982)

ނިންމާފައިވާ ނިންމުމުގެ ކަމަކަށް [illegible] ނުހިންގުނުއެވެ. މިސަބަބުތަކާހުރެ، ދަށު ކޯޓުގެ މިމައްސަލަ ކުރިއަށް ނުގެންދިއުމަށް ނިންމި ނިންމުމަށް [illegible] ތާއީދު ކުރެވެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު [illegible] ފަނޑިޔާރުގެ [illegible]:

20. މިމައްސަލައިގައި މިކޯޓުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް ޤާނޫނީ ސުވާލަކީ، މައްސަލަ [illegible] ކޯޓު ނޫން އެހެން ކޯޓަކުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައިތޯއެވެ؟ [illegible] އިޖުރާއަތު ޤާނޫނުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

21. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފުލްބެންޗުން [illegible] [illegible] ނަ. [illegible] [illegible][13] ޤަޟިއްޔާގެ 22 ވަނަ ނުކުތާގައި ފަނޑިޔާރުން [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވާ؛ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]." [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible].

---

[13] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/23 ޤަޟިއްޔާ

22. މިއުސޫލުތައް މިމައްސަލައަށް ތަތުބީގުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ދައުލަތުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުސޫލު މިމައްސަލައަށް ތަތުބީގުނުކުރެވޭނެ ކަމަށެވެ. ސަބަބަކީ ކުރީގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝިފާޒު[14] ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާއިން ދަށު ކޯޓަށް އަނބުރާ ހުށަހަޅަން އެންގޭ މައްސަލަތަކުގައި ދުވަސް ފަހަކުން އެމައްސަލަ ކޯޓަކަށް ހުށަހެޅުމުގައި މުއްދަތު ގުނުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލެއް ކަމަށް ވާއިރު މިމައްސަލައަކީ އެފަދައިން އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާއިން ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހަޅަން އަމުރުކޮށްފައިވާ މައްސަލައެއް ނޫންކަމަށެވެ. މިމައްސަލައަކީ އެއް ދިވެހި ދައުލަތް ވިޔަ ފަރާތުން އެދިގެން އެހެން ކޯޓަކުން ހުށަހެޅުމަށްޓަކައި އަނބުރާ ގެންދެވިފައިވާ މައްސަލައެއް ކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން އެމައްސަލާ މިމައްސަލައިގެ ހާލަތު ތަފާތުކަމަށެވެ.

23. ދައުލަތުގެ މި ހުށަހެޅުން އެހެންނަމަވެސް ބަލައިނުގަނެވެއެވެ. ސަބަބަކީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވުނު ޤާނޫނީ އުސޫލަކީ، އެ ޤަޟިއްޔާގެ 22 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ފަދައިން، ޤާނޫނުގައި މުއްދަތެއް ކަނޑައެޅިފައިނުވާ ކަމެއްގައި މުއްދަތު ގުނުމުގެ ގޮތެވެ. އެޤަޟިއްޔާގައި ހުކުމް ފާސްކުރި ސަބަބަކީ ހައިކޯޓުން އަންގައިދިން ހުށަހަޅާ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމުގައި މުއްދަތު ގުނާނެ ގޮތް ޤާނޫނުގައި ނުބުނެވޭ އަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލެވެ. ހަމަ އެފަދައިން، ދަށު ކޯޓުތަކުގެ އެއް ކޯޓުން އަނެއް ކޯޓަށް ބަދަލުކުރެވުނު އަނބުރާ ގެންނަ މައްސަލައެއް އަލުން ހުށަހެޅުމުގައި މުއްދަތު ގުނާނެ ގޮތްވެސް ޤާނޫނުގައި ނުބުނުން ދަށުން އަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލަކީ ވެސް މިއެވެ. އެހެނީ، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގެ ފާހަގަކޮށްފައިވާ ނުކުތާގެ 27 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ފަސީޙު ޖ.ސ. އަލްޖިރާރު ޗާރީ ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، "ދުވަސް ފަހަކުން ދައުލާ އުފާލުމުގެ ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅަންޖެހޭ މުއްދަތު ކަނޑައެޅުމުގައި ޤާނޫނީ ހުސްކަމެއް އޮތް ކަމަށް ނުދެކެނު ކަމަށެވެ. ސަބަބަކީ، ޤާނޫނުއަސާސީގައި މުއްދަތެއް ކަނޑައަޅާފައިނުވާތީ، ދަށުން އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތް

---

[14] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/23 ޤަޟިއްޔާ

[illegible] [illegible] ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީއެވެ." އަދި
މިމާއްދާގެ ދަށުން ކަމެއް ކުރުމަށް ވަކި [illegible] [illegible] އެކަށީގެންވާ އަވަސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

24. މިމައްސަލައިގައި އެކަށީގެންވާ ވަސްތަކެއް [illegible] [illegible] ބަލަންޖެހޭނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައެއް، [illegible] ކޯޓަކުން [illegible] އަނބުރާ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓަކުން [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، މައްސަލަ އަނބުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][15] ގައި [illegible] [illegible] [illegible].

25. ސ. މަރަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން މައްސަލަ އަނބުރާ ފޮނުވާލާފައިވަނީ 06 އޮގަސްޓް 2020 ގައެވެ.[16] މައްސަލަ [illegible] ކޯޓުން ހުކުމްކޮށްފައިވަނީ 11 ޖަނަވަރީ 2021 ގައެވެ. މައްސަލަ ކޯޓުން ހުކުމްކުރުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ [illegible] ކޯޓުން ހުކުމްކުރުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] އެއްވެސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.[17] މައްސަލަ [illegible] [illegible] ސ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، މައްސަލަ [illegible]

---

[15] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/23 ޤަޟިއްޔާ

[16] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު DSC-A/196/2020/01 [illegible]

[17] [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B3/SHN/(32-2021)/2022/01 "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" ގެ 6 ވަނަ [illegible]

ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގައި ދިފާޢު ތަޙްޤީޤާއި ރިޢާޔަތް ނުކުރެއްވުމާއި، ދަޢުވާ ފާޅުކޮށް ބަދަލުވެ އައިސްފައިވާތީ، ދަޢުވާ ފަހު އަލުން ކޯޓަށް ފޮނުއްވުމަށް 157 އަށް ވުރެ ގިނަ ދުވަސް ނަގާފައިވުމީ ޝަރުޢީ ބަލަމުންދާކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެމެވެ.

26. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B3/SHN/(32-2021)/2022/01 ނިންމުމުގައި މައްސަލަ އިތުރަށް ކުރިއަށް ގެންދާން ތަނެއް ނެތް ކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސަޢީދު[18] އަށް ބަލާލާއިރު އެޕެލޭޓްކޯޓުގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތް ގޮތަކަށް ކަމުގައިވާތީ އެނިންމުމަކީ ޤާނޫނީ ގޮތުން ސައްޙަ [illegible] ނިންމުމެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި މިމައްސަލަ ނިންމަން ފެނެއެވެ.

- **ޙުކުމް:**

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ ބުނިޔާދުގައި ކަންކަން [illegible] މަތިން ހުށަހެޅުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B3/SHN/(32-2021)/2022/01 ނިންމުމަށް ("ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުނުގޮތުގެ ނިޔާ ނިންމުން") ބާތިލުކޮށް މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އަޣުލަބިއްޔަތުން ހުކުމްކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބެލި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނާ

---

[18] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/23 [illegible]